
Indledning

Forårets nummer af Kvinder, Køn og Forskning udkommer denne gang under overskriften “Fra Beauvoir til Butler”. Og som titlen antyder, har vi valgt at binde en forårsbuket af teoretiske artikler for at fejre og markere 50-året for udgivelsen af Simone de Beauvoirs banebrydende bog “Det andet køn”. Fra at have været en ugleseet ælling indenfor et meget mandsdomineret forskningsområde, så har den teoretiske kvinde-kønsforskning udviklet sig til en meget stærk svane, der fuldt ud formår at matche de mere traditionelle teorier med nye kritiske og banebrydende tanker, hvor køn er det vigtigste parameter. Set i tilbageblik kan man under tiden fristes til at spørge, om de poststrukturalistiske teorier overhovedet havde udviklet sig og fået så stor betydning for den humanistiske tænkning, hvis den ikke havde fundet samtidig inspiration i de feministiske teories kritiske blikke på de herskende filosofiske diskurser. Kritiske blikke der i vid udstrækning har taget afsæt i Beauvoirs “Det andet køn” og det næsten eviggyldige citat “Man fødes ikke som kvinde, man bliver det”. Som vi skal se det i flere af artiklerne i dette nummer, så har Simone de Beauvoirs forestillinger om kønnene en ak-

tie i udviklingen af meget af den postmoderne teori, der for øjeblikket sætter dagsordenen.

Med udgivelsen af dette teorinummer håber vi, at kunne imødekomme den efterspørgsel på teoretiske artikler, som vi fornemmer, der er blandt vores læsere. Det er intentionen at give en introduktion til forskellige teoretiske positioner, der har været og stadig er banebrydende indenfor feministisk teori, og samtidig håber vi at kunne præsentere et godt overblik over de enkelte teoretiske retningers forskelle og ligheder.

Ved at kaste blikket såvel bagud som på nutiden, er det måske også muligt at spå lidt om det, der bliver fremtidens teori. Eller rettere teorier, for der er meget som tyder på, at vi fremover ikke vil se en eller to dominerende teoretiske retninger, som vi ellers har oplevet det de sidste 25 år. Men at vi nærmere vil opleve en slags teoriernes fusionskøkken, hvor man tager lidt fra en teoretisk retning og blander den med lidt fra en anden.

Toril Mois artikel "Jeg er en kvinde – Kroppen som baggrund i Det andet køn" er et godt eksempel på denne nytænkning af "gammelt materiale". Med afsæt i en nærlæsning af "Det andet køn" forsøger Moi at tænke ud over det, hun selv kalder for de svækkende binære modsætningspar. Derfor foretager Moi en nærlæsning af "Det andet køn" og bruger det som et konkret eksempel på en alternativ forståelse mellem det personlige og det filosofiske, i forsøget på at finde en position mellem subjektivitet og objektivitet indenfor teoretisk/filosofisk tænkning.

Også Lilian Munk Rösing forsøger i sin artikel "Rummet mellem kønnene" at indskrive en ny position i rummet mellem de to køn. Et rum der siden Freud er blevet udfyldt af forskellige forestillinger som f.eks. Lacans fallos eller Irigarays "hul". Men, som Rösing skriver, så er disse positioner stivnet i ufrugtbare antagonismer, i to stridende modsætningspar, der i sidste ende til stadighed vil være patriarkalske tankefi-

gurer. For at kunne tænke udover de binære tankesystemer, er der brug for en tredje position. En position der stiller sig mellem dikotomierne kvinde og mand og som i stedet for at spørge: Hvad er en kvinde eller hvad er en mand? stiller det langt mere interessante spørgsmål: Hvad er forholdet mellem kvinde og mand?

Endnu et forsøg på at finde en tredje position, om end i en lidt andet og mere konkret sammenhæng, finder vi i Tiina Rosenbergs artikel "Inte bitch, men butch. En kort queerteoretisk hjælpreda för feministen". Med udgangspunkt i den Butler inspirerede queerfeminisme, giver Rosenberg nogle fine eksempler på en praktisk overskridelse af den herskende opfattelse af, at der kun findes to køn; et feminint og et maskulint. Rosenbergs artikel er samtidig en introduktion for et dansk publikum til den amerikansk inspirerede queer-feminisme. Hvor debatten til tider går højt i Sverige mellem heteroseksuelle feminister og lesbiske feminister, og hvor de sidste beskylder de første for at reproducere en række undertrykkende heteroseksuelle normer, så er der tilsyneladende her i landet en udbredt konsensus mellem de to grupper. Ja måske er der så megen konsensus, at vi end ikke opfatter hinanden som to grupper?

Nina Lykkes artikel "Posthumane visioner: En postkønnet eller kvindelig cyberkultur" er ikke queer som Tiina Rosenbergs. Men dens teoretiske udgangspunkt - de to feministiske teoretikere Donna Haraway og Sadie Plant - virker mindst ligeså forstyrrende på de herskende kønsforestillinger. Haraway og Plants cyberfeminisme og opløsninger af dikotomierne menneske og maskine, biologi og teknologi forstyrrer ro og orden. Og som Lykke skriver i indledningen til artiklen, så er noget af det forfriskende ved Haraway og Plant, at de ikke blot forfalder til at begræde fraværet af kvinder i de maskulint konnoterede diskurser om cyberkulturen. Tværtimod går de et skridt videre, og dekonstruerer den maskuline dominans samtidig med, at de udtryk-

ker andre potentialer og visioner. Lykkes artikel er således et vigtigt bidrag til den fortsatte diskussion om kvinder, køn og cyberspace. Et cyberspace, der ikke er fremtid, men påtrængende aktuelt.

Judith Butlers store betydning for 1990'ernes feministiske teorier, og med hende de poststrukturalistiske kønsforestillinger, er ikke til at komme uden om. I artiklen "Kønnets regerende dronning" giver Christel Stormhøj en introduktion af Butler til et dansk publikum. Selvom Butler er kønnets regerende dronning, laver Stormhøj ansatser til en lille paladsrevolution, når hun stiller kritiske spørgsmål til Butlers teorier.

Som en markering på 50-års teoretisk udvikling har vi valgt at afslutte artikeldelen

med Susanne V. Knudsen "De læste og læsende køn -refleksioner over køn, litteratur og undervisning". Via artiklens praktiske eksempler på læsninger af Sonia Haubergs romaner *Syv år for Lea* og *April*, viser Knudsen udviklingen indenfor de feministiske teorier og deres forskellige forsøg på at læse kønnet frem i teksten. Med Knudsens artikel og Haubergs romaner, er cirklen sluttet, idet Haubergs romaner blev skrevet i 1944 og 1947, det vil sige samtidig med at Beauvoir skrev "Det andet køn".

Rikke Sanderhoff

Temarektører

Bente Gade

Rikke Sanderhoff